

Alexandru Trifan¹

REZUMAT

Trecând în revistă contribuțiile concepțiilor psihanalitice ale Melaniei Klein și ale lui Donald Winnicott, autorul insistă asupra vectorilor psihodinamici care acționează la copilul mic, dar pătrund și direcționează modurile de comportament întâlnite la adulți.

Cuvinte cheie: obiect princeps, poziții fundamentale, geneza Supraeului, sentimentul de vinovăție, obiecte tranziționale.

OBIECTUL PRINCEPS CA „BIG BANG“

Doctrina promovată de Melanie Klein este mai aproape de polul constituționalist, orientat instinctual; la cel opus se află abordarea determinărilor psihosociale ale conflictelor intrapsihice în timp de psihanaliza Eului promovată de Anna Freud ocupă o poziție intermediară.

Contribuția esențială a Melaniei Klein, acceptând existența celor două instincte, de viață și moarte, pune mai întâi accentul pe cel de-al doilea ca expresie a unei agresivități înăscute. Prima sa manifestare este sadismul oral care constituie sursa primordiată a anxietății difuze. Proiectarea în afară sub forma angoaselor persecutorii se face asupra obiectului princeps, adică asupra sânelui mamei. Pentru adepții psihanalizei kleinienne atât Tanatos cât și Eros există sub forma unor fantasmе inconștiente încă de la începutul vieții ca precursori ale urii și iubirii, facilitând capacitatea formării de simboluri. Invidia provine din frica retragerii voluntare a sânelui oferit care începe astfel să fie urât și să fie ținta agresivității și distrugerii. Invidia dă naștere și întărește lăcomia. Gelozia reprezintă un afect apărut mai târziu odată cu instalarea perioadei edipiene a relațiilor triunghiulare.

Melanie Klein postulează existența unui Eu funcțional încă de la naștere și fantasma persecutorie se referă la anihilarea acestuia. Toate senzațiile obținerii unui principiu al plăcerii purificat în interiorul Eului sunt expulzate și proiectate asupra obiectelor persecutorii.

Instinctul de viață, Erosul sau libidoul este obiectualizat primar prin sânel bun. Tot ce se asociază cu el este investit cu libido și introjectat ca obiecte bune infuzate cu plăcere formând zestrea încrederii, dorinței de a explora realitatea, de a învăța și de a ști. Emoția predominant legată de Eros este recunoștința, ca expresie a libidoului dirijat spre obiecte bune. Gratiudinea scade lăcomia în contrast cu invidia pe care o crește, fiind la originea generozității autentice, diferită de generozitatea reactivă, o defensă împotriva invidiei care eventual poate sfârși în senzația de furt afectiv. Vinovăția, ca emoție predominantă în stadiul ulterior, întărește recunoștința dar nu se află la originea ei. Concepând un Eu primar cu o parte scufundată în inconștient Melanie Klein îi descrie patru funcții de bază, toate prezente de la începutul vieții: A. actanța unor defense împotriva anxietății; B. promovarea proceselor de introjecție și proiecție; C. relaționarea obiectuală; D. derularea funcțiilor de integrare și sinteză.

A) Conținutul anxietății este reprezentat inițial de teama față de obiectele persecutorii. Ulterior reintrojecția agresivității sub forma obiectelor persecutorii devine teama de persecutorii externi și interni. Aceasta din urmă stă la originea anxietății Supraeului primitiv.

B) Neutralizarea instinctului letal se face prin proiecție, tensiunile interne fiind la originea fricilor paranoide, în timp ce proiecția stărilor de plăcere stă la baza sentimentului de încredere.

C) În privința relațiilor obiectuale, originalitatea teoriei kleinienne este de primă importanță. Într-adevăr, psihanalista descrie obiectul parțial înțeles în două feluri: sânel mamei ca o parte de sine stătătoare din corpul total; astfel obiectul real întreg se scindează

¹ medic specialist Neurologie și Psihiatrie infantilă
Redactor principal la publicația „Viața medicală”.

Adresă de corespondență:
str. Frosa Sarandi nr. 11, sector I, București
e-mail: vmr@redactia@clicknet.ro

în două jumătăți: bună și rea, cu despărțirea lor și valorizarea lor separată. Fenomenul este numit clivaj sau *splitting*. O persoană poate fi percepută fie numai ca o jumătate bună fie doar ca o jumătate rea, dar fiecare substituită întregului. Astfel obiectul este relaționat fie ideal, fie persecutor. Ulterior o sinteză incompletă reface un gen de unitate care este însă ambivalentă.

D) Integrarea se bazează pe internalizarea obiectelor bune și proiectarea în afară a obiectelor rele menține puritatea principiului plăcerii în Eul care, ulterior, face sinteza obiectelor parțiale bune și rele cuprinzându-le în obiecte totale. Dezvoltarea excesivă a idealizării urmărește protejarea obiectelor întregi bune interne și externe din Eu. Agresivitatea excesivă determină o funcționare exagerată a mecanismului de clinaj având ca scop protejarea obiectelor interne bune de contaminarea cu răutate.

POZIȚII FUNDAMENTALE

Faptul că în stadiile developmentale timpurii (primele luni) toată agresivitatea este proiectată în afară în timp ce unica relație obiectuală este cea cu obiectele parțiale și că în lunile următoare proiecția agresivității se reîntoarce retrojectată spre Sine astfel că obiectele rele exterioare se transformă în persecutori interni a permis Melaniei Klein să construiască două structuri psihice fundamentale: *poziția paranoid-schizoidă* în care există doar obiecte parțiale și *poziția depresivă* în care își face apariția obiectul întreg. Prima poziție este caracteristică primei jumătăți a întâiului an de viață, iar cealaltă constituind organizarea Eului primitiv în a doua jumătate a acestuia.

Poziția paranoid-schizoidă stă sub dominația relațiilor cu obiectele parțiale și a fricii de conservare și supraviețuirii a Eului (angoasa persecutorie). Mecanismele de apărare față de aceasta din urmă sunt: • chivajul (*splitting*) • idealizarea • negarea realității interne și externe • rigidizarea și artificializarea emoțiilor și • identificarea proiectivă. Toate acestea se întâlnesc, lăsând de-o parte psihopatologia, în organizarea mentală deviantă a fanaticilor.

Despre *clivaj* ar mai fi de adăugat că atunci când agresivitatea este excesivă și legată exclusiv de obiectul rău, acesta poate „exploda” ca urmarea unui clivaj secundar și terțiar în mai multe fragmente. Fiecare fragment „rău” poate fi proiectat asupra unui alt obiect exterior rezultând astfel persecutori multipli.

Idealizarea ca exagerare a tuturor calităților obiectului bun intern sau extern satisface fanteziile unei gratificații nelimitate din partea unui sân intarizabil. Ea oferă și o protecție împotriva obiectelor persecutori și a externalității intolerabile, cu prețul pierderii capacității de a testa corect realitatea. Idealizarea depresivă produce hiperdependența.

Prototipul *negării realității* interne și externe este satisfacerea halucinatorie a dorințelor conducând de asemenea la defectarea testării realității.

Rigidizarea și artificializarea emoțiilor rezultă din dispersarea acestora ca urmare a clivajului excesiv și protejează Eul de conștientizarea propriei agresivități și a angoasei persecutorii.

Identificarea proiectivă reprezintă proiectarea în afară a unor părți clivate din Eu. Acesta se identifică și le asimilează pe ele ca obiecte, în special ca obiecte bune interne, însă le separă de alte părți ale Eului. Acesta rămâne înafară dar întreține relații cu ele. Scopul procesului de identificare proiectivă este de a pătrunde forțat în interiorul unor obiecte externe și de ale controla prin părți ale Sinelui. În acest fel, o parte inacceptabilă a unui obiect intern al lui pune stăpânire pe figuri externe silindu-le să poarte caracteristici inacceptabile, devenind persecutorii și necesitând a fi controlate. Toate forțele sunt percepute ca provenind din exterior și Sinele este resimțit ca sărăcit și slab.

Melanie Klein a susținut că la aproximativ șase luni procesul de clivaj începe să decline. Bebelușul începe să-și dea seama că cele două obiecte bune și rele sunt în realitate unul singur și că mama, ca un obiect întreg are și părți bune și părți rele. Întreaga proiecție în afară a agresivității din timpul poziției paranoid-schizoide care-i permite să creadă în inexistența ostilității interne și în lipsa de vinovăție față de acest sentiment, devine inoperantă. Pe măsură ce proiecția obține doar un succes parțial, bebelușul devine conștient că atacurile sale împotriva obiectului întreg cu părțile lui bune și rele scoate în evidență partea sa internă rea. Teama predominantă în poziția depresivă nu mai este cea de un atac extern ci de a nu distruge, prin agresivitate, obiectele bune exterioare și interioare. Preocuparea anxioasă profundă privind supraviețuirea obiectelor bune interne și externe devenite acum mai importantă decât protejarea Eului, constituind acum substanța anxietății depresive și a vinovăției. *Obiectele interne rele neproiectate în afară devin embrionul Supraeului*; dar în interiorul acestuia

obiectele interne bune pot fi contaminate de cele rele incubând exigențe crude de perfecțiune.

Poziția depresivă se depășește prin mecanisme de prelucrare: • reparația • accentuarea testării realității • ambivalența și • recunoștința.

Reparația ca efort de a reduce vinovăția atacării obiectului bun prin încercarea de a repara daunele exprimă atașamentul și gratitudinea față de obiect, menajându-i locul intern sau extern și stând la originea sublimării.

Accentuarea testării realității se face pentru a obține convingerea că obiectul bun în totalitate (la început mama) este încă viabil, în ciuda lăcomiei și a fanteziilor distructive, calmând astfel teama de pierdere ce domină această perioadă. Melanie Klein consideră că procesul de regret și doliu față de agresivitatea proprie și față de prejudiciile imaginare aduse obiectelor bune ca fiind cruciale în această fază.

Ambivalența. Integrarea iubirii cu ura conduce la o adâncire a emoțiilor, reflectată în apariția capacității empatice față de trăirile interioare ale celorlalți.

Recunoștința. Regretul și recunoștința activează atașamentul față de obiect și întărește obiceiurile reparatoare. Acestea, asociate cu recunoștința, ele promovează toleranța, creativitatea, înțelegerea (în sensul de explicare), încrederea în ceilalți și capacitatea de a da și primi dragoste.

La granița dintre normal și patologic se află grupări psihodinamice exacerbate: • omnipotența exagerată • identificarea cu Supraeul • introjecția compulsivă • triumfalismul și idealizarea extremă hipomaniacală.

GENEZA SUPRAEULUI

Alte contribuții importante ale Melaniei Klein se referă la teoria Supraeului și la stadiile timpurii ale complexului edip. Primul și-ar face apariția încă din primul an de viață ca parte a poziției depresive, presiunea sa excesivă împiedicând depășirea acestei faze. El ar deriva, în viziunea Melaniei Klein, din obiectele rele reintrojectate cu figura completă după ce au fost expulzate fragmentat anterior. Astfel vinovăția provine din reintroducerea lor, de data aceasta purtând o coadă sadică crescută în faza anterioară. Obiectele neutre sunt internalizate în Eu, în timp ce acelea caracterizate prin aspecte prohibitive și exigente sunt primite în Supraeu. Chiar și în condiții ideale în care acesta reușește să neutralizeze influența obiectelor

rele are loc o contaminare internă rău–bun. Pentru a evita aceasta, Supraeul își antrenează calitățile persecutorii și exigente obligând obiectele bune la achiziția perfecțiunii. Cu cât există un număr mai mare de obiecte bune internalizate în Supraeu, cu atât exigențele perfecționiste ale acestuia sunt mai intense. Sadismul rezultă din ura Supraeului față de Id (Se).

Pentru menținerea obiectelor bune și interiorul Eului, Supraeul le idealizează și reglează funcționalitatea primului antrenându-l spre reparații și sublimare sau monitorizându-l prin anxietăți depresive figurate de vinovăția sau disperare față de pericolele ce amenință obiectele interne bune.

În sfârșit, o ultimă teză a Melaniei Klein este aceea că organizarea edipică își are rădăcinile în copilăria precoce sub impulsul primatului conflictelor și drive-ului oral, așa încât oralitatea și genitalitatea se suprapun. Supraeul dezvoltându-se în timpul fazei orale și anume în cadrul poziției depresive, vinovăția derivă originar din culpabilitatea față de conflictele orale. Deși vorbim de relația de tip două persoane nu putem crede într-o excludere totală a tatălui. Închiderea lui într-o schițată relație precoce de trei persoane apare logică, deși locul instinctual ocupat de acesta nu este bine definit. Este posibil ca bebelușul să perceapă rolul său indirect în protecția gratificațiilor și gelozia să se nască în cazul în care rolul său protector este distras de mamă sau de alte figuri apropiate.

CE AVEM ȘI CE NU AVEM ÎN NOI

Unul din cei mai eficienți vectori psihodinamici este *sentimentul de vinovăție*. Importanța lui constă în posibilitatea de a acționa ca un instrument de manipulare a *Eului* în așa fel încât pot fi culpabilizați atât indivizi izolați cât și grupuri umane mai mult sau mai puțin numeroase. Există posibilitatea inducerii culpabilității, denaturării ei, devierea direcției sau țintei, exagerării sau proiecției în scopul obținerii unui avantaj. Foarte importantă mai este și analiza automanipulării pe care culpabilizarea interioară o realizează în cadrul depresiei și nevrozei obsesive, pe care o face D. W. Winnicott. El se referă la: • sentimentul de vinovăție al acelor indivizi care și-au dezvoltat capacitatea de a-l o resimți • originea culpabilității • absența posibilității de a se simți vinovat.

În termeni *Eu-Id (Se)* vinovăția, ca sentiment, este o angoasă de tip particular, resimțită ca urmare a conflictului dintre ură și iubire implicând ambivalența. Freud îl plasează relativ târziu, în faza edipiană, când băiatul, ca rezultat al angoasei de castrare, resimte un grad de ură fantasmatică față de tatăl său, dar cu alt segment de afectivitate îl iubește; acest conflict induce un *sentiment de vinovăție*. În contradicție Donald Winnicott îl atribuie unei faze timpurii, ca prototip al ciocnirii dintre iubire și ură proprie perioadei în care bebelușul face primii pași.

Introducând în anul 1923 conceptul de *Supraeu*, Freud a indicat faptul că *Eul* în lupta sa cu *Id-ul* (*Se-ul*) începe să-l folosească în calitate de forță aliată care merită un nume. Și de data aceasta Winnicott se distanțează de Freud care-i plasează *Supraeul* contemporan cu complexul Edip, atunci când vinovăția rezidă în intenție, descoperind că îl putem găsi la fiecare bebeluș sau copil în parte, așa cum se dezvolta el pornind de la frica brută la relația cu o persoană venerată care poate înțelege și ierta.

Pentru a studia vinovăția la originea sa, psihanalistul pediatru se folosește de teoria Melaniei Klein, situând-o în faza „poziției depresive“ care urmează „poziției paranoide“ la șase luni, atunci când bebelușul percepe *îngrijorarea*.

Aceasta din urmă se referă la rezultatele posibil distrugătoare ale agresivității asupra sânului mamei ea fiind în același timp iubită pentru că furnizează îngrijire. Figura maternă are de îndeplinit o funcție importantă: aceea de a susține situația de îngrijire o perioadă de timp suficient de lungă – cel puțin câteva ore după supt – pentru ca bebelușul să aibă certitudinea liniștitoare a supraviețuirii obiectului sân-mamă și să dispună de timp suficient pentru a dezvolta tendința de a oferi sau separa. În special în această etapă bebelușul nu este capabil să suporte schimbarea celor care îl îngrijesc sau absența mamei. Nevoia de ocazii în care să facă reparații și restituiri, pentru ca sadismul oral să fie acceptat de către *Eul* imatur se deduce din contribuțiile Melaniei Klein în acest domeniu. În observarea originilor îngrijorării, Donald Winnicott arată că, bebelușul, descoperind că mama supraviețuiește și acceptă gesturile restitutive, devine capabil să accepte responsabilitatea pentru fantasma impulsului instinctiv neîndurător, deschizând drumul

milei și preocupării. Nepăsarea face loc sentimentului de vinovăție, crește treptat capacitatea insului de a tolera elementele agresive din tendința primitivă de iubire. Perceperea diferenței dintre fantasmă și realitate este concomitentă cu recunoașterea capacității mamei de a supraviețui momentului pulsional și astfel de a fi prezentă pentru a primi și înțelege gestul separator adevărat. Repetițiile stabilesc un cerc benign: trăire pulsională – acceptarea responsabilității pe care se bazează culpabilitatea – elaborarea – gest restitativ autentic. Dacă ceva nu merge bine apare anularea capacității de a simți vinovăția și înlocuirea acesteia cu inhiba pulsioni sau cu una din formele primitive de apărare, cum ar fi scindarea obiectelor în bun și rău. La întrebarea care este vârsta la care apare culpabilitatea, psihanalistul dă ca reper primul an de viață adică, perioada în care bebelușul are o relație de-două-corpuri cu mama lui.

La această vreme a poziției depresive în centru se află îndoiala legată de rezultatul luptei dintre bine și rău sau, în termeni psihiatrice, dintre elementele benigne și cele persecutorii. Construirea binelui și răului în primul an de viață depinde de calitatea satisfăcătoare sau frustrantă a elementelor funcționale. Dar binele devine protejat de rău și este adoptat un model complex drept sistem de apărare împotriva haosului dinăuntru și din afară. Prin acestea, teoria psihanalitică oferă posibilitatea identificării ideii de valoare individuală.

Un alt concept analizat de Donald Winnicott este *capacitatea de a fi îngrijorat*. O poziționare dinamică a sa îl găsește situat între teamă și vinovăție. Când apare conține conotații pozitive, spre deosebire de cele negative ale vinovăției care este o anxietate în legătură cu ambivalența, implicând un grad de integrare al *Eului* care să permită retenția imaginii obiectului bun în același timp cu ideea distrugerii acestuia.

Îngrijorarea cu sensul său pozitiv apare într-o perioadă aflată înaintea complexului Oedip, adică a relaționării între trei persoane. Atunci trebuie să o căutăm în perioada de-două-corpuri, dar nu înainte ca mama să fie percepută ca o persoană întreagă (stadiul de Hopa-Mitică) atunci când ea este suprafața pe care bebelușul stă într-un echilibru precar datorită faptului că nu mai este luat în brațe.

O altă condiție este aceea ca să se fi apărut un *Eu* independent de *Eul auxiliar* al mamei; primul conține o schemă corporală și o viață psihosomatică. Cu această avere personală se pot cumpăra rafinamente ale ambivalenței care fac posibilă apariția îngrijorării. Aceste rafinamente sculptează două statui, cea a mamei-obiect și a mamei-îngrijire. Îngrijorarea înseamnă protejarea mamei-obiect de fantasma asociată pulsionilor sângeroase ale *Id-ului (Se-ului)* conținând atac și distrugere. Îngrijorarea țintește să păstreze mama-îngrijire, risipindu-se dacă i se oferă suficiente ocazii de a se convinge de supraviețuirea ei. Dacă nu, îngrijorarea se depreciază infaust în vinovăție și apare angoasa. Ocazia pe care de a oferi și de a face reparație o asigură mama prin prezența ei de încredere. Aceasta îl face pe copil mai îndrăzneț în a-și trăi pulsionile, altfel spus eliberează viața pulsionată. Vinovăția există doar într-un stadiu potențial, ea apărând ca depresie în condițiile în care reparația nu se produce. Din stadiul potențial vinovăția se poate întoarce la ceea ce numim îngrijorare, un sentiment cu conotații pozitive, în care bebelușul este în stare să-și asume responsabilitatea pentru propriile impulsuri emoționale și pentru actele care decurg din acestea .

OBIECTELE TRANZIȚIONALE

Odată cu momentul câștigării unui grad de autonomie față de corpul mamei, bebelușul începe să scindeze lumea în externă și internă. Apariția ultimei reprezintă un pas „selenar” către umanizare, constituind un cuptor în care impactele exterioare sunt coapte în răspunsuri ale acestora. La început obiectele externe sunt *Eu*: degetul mare, păturica. Apoi formele din jur devin *Celălalt*. Se formează astfel spații relaționale externe și interne separată de o graniță care este trecută cu ajutorul *obiectelor tranziționale*. Faptul că atașarea de un smoc de lână, de colțul unei cuverturi sau al unei perne, se face la copilul mic în vârstă de patru până la douăsprezece luni, îl convinge pe Donald Winnicott de oralitatea obiectului tranzițional. Dar lucrurile progresează odată cu automia care, copilului neajutorat, îi lezează libidoul omnipotenței. Atunci se dezvoltă tendința de a manipula obiectele din spațiul exterior introjectându-le în spațiul interior. De fapt acolo se petrece manipularea, jucăriile fiind investite fantasmatic cu caracteristicile scenariilor reale. Iluzia

manipulării în imaginație salvează copilul de la dezi-luzia nonomnipotenței sale. Fenomenul tranzițional este rezultatul unei „creativități primare”. Odată apărută într-un prim timp, ea se supune apoi probei realității într-un al doilea. Între acești doi timpi se situează relația cu obiectul tranzițional care este la jumătatea drumului dintre „subiectiv și obiectiv”. Obiectivul vine într-adevăr din exterior, dar copilul nu-l situează acolo; el nu vine nici din interior, pentru că nu este o halucinație. Nu numai că servesc copilului în interiorizarea treptată cu lumini exterioare, dar obiectele tranziționale și fenomenele tranziționale aduc persoanei un dar prețios și anume un câmp neutru de experiență în care scenariile pot fi probate și jucate fără teama de pedeapsă și fără pericolul contestării. Aparținând domeniului iluziei, spațiul tranzițional va deveni mai târziu un domeniu al artelor, religiei, vieții imaginative, creației științifice.

Donald Winnicott leagă teoria sa de *divizare a Sinelui* într-unul adevărat și altul fals de împărțirea *Sinelui* de către Freud într-o parte centrală ce conține ghemul de pulsioni (sexualitate pregenitală și genitală) și o alta întoarsă spre exterior și aflată în relație cu lumea.

Eul bebelușului se îndreaptă spre o stare în care cerințele *Id-ului (Se-ului)* vor fi resimțite ca o parte a *Sinelui*. Satisfacția devine un fortifiant al *Eului* alcătuiind premisele unui *Sine* format prin oglindire. Prin acest fenomen se înțelege nevoia copilului de a fi oglindit pozitiv de părinți.

Organizările de tip *Sine fals* pot fi clasificate astfel:

a) *Sinele fals* se dă drept adevărat și va fi cel pe care observatorii vor tinde să-l ia drept persoana reală. Aici *Sinele adevărat* este menținut ascuns și căutat în cazul în care organizarea de tip *Sine fals* eșuează.

b) *Sinele adevărat* este recunoscut potențial și îi este permisă o existență secretă. Aici *Sinele fals* îl apără pe cel adevărat de condițiile anormale de mediu. Acesta este o extindere a conceptului psihanalitic de valoare a simptomelor pentru o persoană bolnavă.

c) *Sinele fals* are ca preocupare majoră căutarea condițiilor care fac posibilă apariția *Sinelui adevărat*. Dacă aceste condiții nu sunt realizate va trebui reorganizată, o nouă apărare împotriva *Sinelui adevărat* iar dacă și această soluție nu poate fi găsită apare ideea suicidară.

d) *Sinele fals* este construit pe baza identificărilor cu persoane din jur.

e) Stare de sănătate este stabilită atunci când *Sinele fals* este realizat de organizarea unei atitudini sociale politicoase și manierate. În altă ordine de idei frecvența, alianța dintre abordarea intelectuală și *Sinele fals* conține „în nuce“ un potențial periculos. Donald Winnicott crede că atunci când la o persoană cu potențial intelectual ridicat are loc organizarea unui *Sine fals* va apărea o puternică tendință ca mintea să devină domiciliul acestuia. Astfel activitatea intelectuală va fi disociată de existența psihosomatică, producându-se situația faustiană a nefericirii academicianului care se simte inautentic.

Etiologia *Sinelui fals* trebuie căutată în etapa primelor faze ale relației de obiect. Pe timpul cât mama ține bebelușul în brațe acesta face gesturi care exprimă în mod periodic impulsuri spontane. Sursa acestor gesturi este *Sinele adevărat*. Mama însă poate veni sau nu în întâmpinarea omnipotenței infantile relevate prin gest sau printr-o grupare senzori-motorie. *Sinele adevărat* este strâns legat de gestul spontan și mama suficient de bună știe să-l favorizeze întărind puterea *Eului slab* al bebelușului. Altfel spus *Sinele adevărat* nu poate deveni o realitate decât ca rezultat al succesului mamei de a veni în întâmpinarea gestului spontan sau a halucinației senzoriale a bebelușului. El începe să creadă astfel într-o realitate exterioară care nu-i contrazice omnipotența. Dacă potrivirea mamei nu este îndeajuns de bună în a se adapta la halucinațiile și impulsurile spontane ale bebelușului, acesta crește, dar trăiește fals. Protestul său împotriva faptului că este forțat la un trai fals este manifestat prin iritabilitate, tulburări ale suptului și altor funcții, inclusiv ale somnului. El ajunge să fie redus la supunere, un *Sine fals* începe să funcționeze și își construiește un set de relații false. Cu ajutorul introjecțiilor pune la punct scenariu care par reale; *Sinele adevărat* se ascunde, spontaneitatea dispare. Până la un punct *Sinele fals* are un rol de apărare a *Sinelui adevărat*, dar în cazul unei scindări profunde acesta din urmă poate fi nu numai exploatat și ascuns, dar și anihilat în cazul în care mama a fost bună și rea într-o manieră chinuitoare și neregulată; nici măcar imitația nu mai este capabilă să risipească o accentuată confuzie.

În etapa cea mai timpurie *Sinele adevărat* este cel care generează opțiunea individuală și gestul spontan. Acesta din urmă este chiar *Sinele adevărat în acțiune* și numai el poate conferi sentimentul de real. Proveniența lui este viața țesuturilor și funcțiilor corporale, un fenomen primar ce nu deține de exterior. Tributul la realitatea externă este plătit prin *formarea Sinelui fals*, creat din toate piesele și subvenționat de aceasta. Sunt create condițiile formării a ceea ce Freud a numit *vezicula vie*, cu un strat cortical receptiv sau a unei membrane care separă interiorul de exterior. *Sinele adevărat* apare ca un spațiu virtual imediat ce există cea mai rudimentară formă de organizare psihică a individului însemnând însumarea calităților de a fi viu din punct de vedere senzori-motor. Atunci când se produce un grad înalt de scindare între *Sinele autentic* și cel *fals* care-l ascunde pe cel adevărat, se observă o slabă capacitate de a crea și folosi simboluri, situație cu importante implicații în teoria obiectelor și fenomenelor tranziționale.

Cu alte cuvinte *Sinele fals* se dezvoltă atunci când pulsuniunile *Id-ului (Se-ului)* proprii copilului sunt descalificate, într-o primă fază apărând *confuzia indecisă*. Un exemplu ar fi următorul: copilului îi este foame; mama este ocupată cu altceva și nu vrea să-i dea de mâncare. Se comportă ca și cum ar nega apetitul bebelușului sau în cazul în care copilul este mai mare îi spune abrupt: nu, nu ți-e foame. Copilul devine dezorientat față de realitatea drive-ului său instinctual și sfârșește prin a renunța la opțiunile sale autentice devenind compliant la pulsuniunile celor din jur.

Exemplul de mai sus este edificator pentru înțelegerea direcției vicariante, deviate sau inconsecvente pe care o poate lua dezvoltarea comportamentală.

BIBLIOGRAFIE

1. Brazelton Berry T., Sparrow Josua D: *Puncte de cotitură*, Editura Fundația Generația, 2008
2. Dolto Francoise: *Imaginea inconstientă a corpului*, Editura Trei, 2005
3. Freedman Alfred, Kaplan Harold, Sadock Benjamin: *Comprehensive Textbook of Psychiatry*, Ed. a II-a, Williams and Wilkins Co., 1975
4. Freud Anna: *Normal și patologic la copil*, Editura Fundației Generația, 2002
5. Freud Anna: *The Psycho – Analytical Treatment of Children*, Ed. Imago Publishing Co, LTD London, 1950
6. Fulford K. W. M.: *Moral theory and medical practice*, Cambridge University Press, 1989
7. Kristeva Julia: *Noile maladii ale sufletului*, Editura Trei, 2005
8. Laplanche Jean, Pontalis J.-B: *Vocabularul Psihanalizei*, Editura Humanitas, 1994
9. Roudinesco Elisabeth, Plon Michel: *Dicționar de psihanaliză*, Editura Trei, 2002
10. Vincent Michel: *A îndura adolescența*, Editura Fundația Generația, 2008
11. Winnicott D. W.: *Natura umană*, Editura Trei, 2003
12. Winnicott D. W.: *Procese de maturizare*, Editura Trei, 2003–2004

Alexandru Trifan¹

ABSTRACT

In a review of the conceptual psychanalytic contributions of Melanie Klein and Donald Winnicott, the author emphasizes the psychodynamic vectors acting in a young child, which penetrate and directing the behaviour pattern of conduct seen in adults.

Key words: princeps object, fundamental positions, the Super-ego genesis, culpability, tranzitional objects.

THE PRINCIPAL OBJECT AS “BIG BANG”

The doctrine promoted by Melanie Klein is closer to the instinctually orientated constitutional pole; at the opposite pole there is the approach of the psychosocial determinations of the intra-psychic conflicts, while the psychoanalysis of the Self promoted by Anna Freud occupies an intermediary position.

The essential contribution of Melanie Klein, accepting the existence of the two instincts, of life and of death, lays the stress on the latter as an expression of an inborn aggressiveness. Its first manifestation is the oral sadism which constitutes the primordial source of the diffuse anxiety. The outside projection, under the form of persecutory anxieties, is made on the principal object, meaning the breast of the mother.

For the kleinian psychoanalysts Tanatos, as well as Eros, exist under the form of some unconscious fantasies, even from the beginning of life, as precursors of hate and love, facilitating the capacity of symbol building. The envy comes from the fear that the given breast would be voluntarily taken away, which determines the individual to hate it and to make it the target of his aggressiveness, in a desire to destroy it.

The envy gives birth and reinforces the greed.

The jealousy represents an effect, which appeared later, together with the installation of the Oedipal period of the triangle relationships.

Melanie Klein postulates the existence of a functional Self, even from the birth, and the persecutory fantasy refers to its annihilation. All the sensations of

obtaining a principle of purified pleasure in the inner side of the Self are expelled and projected over the persecutory objects.

The instinct of life, the Eros or the libido, is primary objectualized in the image of the good breast. Everything that is associated with it is invested with libido and introjected as good objects infused with pleasure, building the patrimony of trust, of the wish to explore the reality, to learn and to know. The emotion predominantly connected with the Eros is the recognition, as an expression of the libido directed towards good objects. The gratitude diminishes the greed, in contrast with the envy which amplifies it, being at the origin of the authentic generosity, and different from the reactive generosity, which is a defence against the envy which eventually can end in the sensation of affective robbery. The guilt, as predominant emotion in the ulterior stage, fortifies the recognition but does not find itself at its origin. Conceptualizing a primary Self with a part divided in the unconsciousness, Melanie Klein describes its four fundamental functions, all present from the beginning of life:

A. the appearance of some defences against the anxiety;

B. the promotion of introjection and projection processes;

C. the object relation;

D. the unroll of the integration and synthesis functions.

A) The content of anxiety is represented initially by the fear of the persecutory objects. After this, the re-introjection of aggressiveness under the form of persecutory objects, transforms itself into the fear of the external and internal persecutors. The latter stays at the origin of the primary Super-ego anxiety.

B) The neutralization of the lethal instinct is made through projection, the internal tensions lying at the

¹ Specialist doctor of Child Neurology and Psychiatry
Main editor of Publisher “Medical Life”

Correspondence address:
11 Frosa Sarandi Street no. sector 1, Bucharest
e-mail vmr@redactia@cliknet.ro

origin of the paranoid fears, while the projection of the states of pleasure lies at the basis of the feeling of trust.

C) Concerning the objectual relations, the originality of the kleinian theory is of the first rank importance.

The psychoanalyst describes the partial object, understood as being of two types: the breast of the mother as an independent part of the total body; so that the real whole object is split in two halves: a good one and a bad one, with their split and their separate valorisation. This state is called splitting. A person can be perceived only as a good half or as a bad half, but each one substituting the whole. So that the object is perceived ideal or persecutory. Then, an incomplete synthesis rebuilds a type of unity which is ambivalent.

D) The integration is based on the internalization of good objects and the external projection of the bad objects maintains the purity of the pleasure principle in the Self, which makes the synthesis of the partial good and bad objects, making them total objects. The excessive development of idealization follows the protection of the good internal and external whole objects from the Self. The excessive aggressiveness determines an exaggerated functioning of the splitting mechanism, having as aim the protection of the internal objects proper for the contamination with the bad.

FUNDAMENTAL POSITIONS

The fact that in early developmental stages (the first months of life) the whole aggressiveness is projected outside, while the only objective relation is that with the partial objects and that, in the following months, the projection of aggressiveness returns projected retrograde to the Self, so that the bad external objects change into internal persecutors, has allowed Melanie Klein to construct two fundamental psychic structures: the paranoid-schizoid position, in which only partial objects exist and the depressive position, in which the whole object appears. The first position is characteristic for the first half of the first year of life and the other builds the organization of the primitive Self in the second half of the year.

The paranoid-schizoid position stays under the dominance of the relations with the partial objects and of the conservation and survival fear of the Self (Ego) (the persecution anxiety). The defence mechanisms of the latter are: the splitting, the idealization, the negation of the inner and outer reality, the rigi-

dity and artificiality of the emotions and the projective identification. All these are met, aside from the psychopathology, in the deviant mental organization of the fanatics.

About the *splitting* we could add the fact that when the aggressiveness is excessive and exclusively bound to the bad object, this could “explode” in fragments as a consequence of a secondary and tertiary splitting. Every “bad” fragment can be projected on another external object, resulting through these multiple persecutors.

The *idealization* as an exaggeration of all the qualities of the good internal or external object, satisfies the fantasies of an unlimited gratification from an untouchable breast. This offers a protection against the persecutory objects and the intolerable externality, at the price of losing the capacity of correctly testing the reality. The depressive idealization is provoking the hyper-dependence. The prototype of negating the internal and external reality is the hallucinatory satisfaction of the wishes, determining the defection of testing the reality.

The *rigidity and artificiality* of emotions result from the dispersion of these as a consequence of the excessive splitting and protect the ego from being conscious about the own aggressiveness and the persecutory fear.

The *projective identification* represents the outside projection of some split parts of the Ego. The Ego (Self) remains outside but keeps relations with them. The aim of the projective identification process is for some external objects to enter forcefully inside and to control them through parts of the Self. In this way, an unaccepted part of an internal object of the Self takes the external figures into possession, obliging them to wear unacceptable characteristics, becoming persecutory and necessitating to be controlled. All the forces are perceived as coming from outside and the Self is perceived as poor and weak.

Melanie Klein sustained that, at six months old, the splitting process begins to decline. The infant begins to realize that the two objects, the good one and the bad one are, in reality a whole one and the same thing, and that the mother, as a whole has good parts as well as bad parts. The whole projection of the aggression outside from the period of the paranoid-schizoid position, which allows the infant to believe in the inexistence of the inner hostility and in the absence of the guilt for this feeling, becomes inoperative. As the time is passing by, while the projection obtains only a

THE GENESIS OF THE SUPER-EGO

partial success, the infant becomes conscious that his attacks against the whole object, with its good and bad parts puts his inner bad part into evidence. The predominant fear in the depressive position is no longer that of an external attack but that of not destroying, through aggressiveness, the good external and internal objects. The profound anxious preoccupation, concerning the survival of the good internal and external objects, becomes now more important than the protection of the Self, representing the substance of the depressive anxiety and of guilt. The bad internal objects, which are not projected outside, become the embryo of the Upper-Self; but in its inside, the good internal objects can be contaminated by the bad ones, incubating cruel perfection exigencies.

The depressive position is surpassed through handling mechanisms: the reparation, the exacerbation of the reality testing, the ambivalence and the gratitude

The reparation, as an effort to reduce the guilt of the attack of the good object, through the trial to repair the damage, expresses the attachment and the gratitude for the object, protecting its inner and outer place and staying at the origin of sublimation.

The emphasis on testing the reality is done in order to obtain the conviction that the object good in totality (in the beginning the mother) is still viable, in spite of the greed and of the destructive fantasies, calming like this the fear of lost, which dominates this period. Melanie Klein considers that the process of regret and mourning for the one's own aggressiveness and for the fictitious prejudices brought to the good objects, as being crucial in this phase.

The ambivalence. The integration of love with hate conducts to a deepening of emotions, reflected through the appearance of the empathic capacity for the internal happenings of the others.

The gratitude. The regret and the gratitude activate the attachment for the object and fortifies the reparatory habits. These, associated with gratitude, promote the tolerance, the creativity, the understanding (in the way of explaining), the trust in others and the capacity to give and receive love.

At the border between normality and pathology, psychodynamic groups are exacerbated such as: exaggerated omnipotence, the identification of the Super-ego, the compulsive introjections, the triumphalism and the extreme hippomaniac idealization.

Other important contributions of Melanie Klein are referring to the theory of the Super-ego and to the early stages of the Oedipus's complex. According to Klein, the Super-ego would appear even from the first year of life, as a part of the depressive position, its excessive pressure blocking the overriding of this phase. It would derive, in the vision of Melanie Klein, from the bad re-introjected objects with the complete figure after having been fragmented and expelled before. So that the guilt comes through their reintroduction, this time, wearing a sadist tail grown during the anterior phase. The neutral objects are internalized in the Ego, while those characterized by prohibitive and exigent aspects are received in the Super-ego. Even in ideal conditions, under which this succeeds to neutralize the influence of the bad objects, a bad-good internal contamination takes place. In order to avoid this, the Super-ego trains its persecutory and exigent qualities constraining the good objects to the acquisition of perfection. With the existence of a bigger number of good objects internalized in the Super-ego, its perfectionist exigencies are more intense. The sadism results from the hate of the Super-ego for the Id (Se).

For the maintenance of the good objects and the interior of the Ego, the Super-ego idealizes and regulates the functionality of the former, training it to restoration and sublimation or monitoring it through depressive anxieties figured out by the guilt or desperation in front of the dangers which threaten the good internal objects.

Finally, a last thesis of Melanie Klein is that, the Oedipic organization has its roots in the early childhood under the impulse of the conflicts and the oral drive, so that the orality and geniality are superposed.

While the Super-ego develops during the oral phase, specifically in the depressive position, the guilt derives originally from the culpability for the oral conflicts. Even though we are speaking about the relation of the type two persons, we cannot believe in the total exclusion of the father. His closing inside an early three person relation appears logical, even though the instinctual place occupied by him is not well defined.

It is possible that the baby perceives his indirect role in the protection of gratifications and the jealousy to appear in the case in which his protective role is distracted by the mother or by other close figures.

WHAT WE DO HAVE AND WHAT WE DO NOT HAVE IN OURSELVES

One of the most efficient psychodynamic vectors is the *feeling of guilt*.

Its importance lies in the possibility to act as a manipulation instrument of the Ego, so that the isolated individuals, as well as the more or less numerous human groups, can be blamed. There exists the possibility of inducing culpability, its distortion, the deviation of the direction or target, the exacerbation or projection aiming to obtain an advantage.

The self-manipulation analysis, which is realized by the interior culpability in the frame of depression and obsessive nervousness, made by D.W. Winnicott, is very important, too. He is referring to: the guilt feeling of these individuals who developed the capacity to feel it again, the origin of culpability, the absence of the possibility to feel guilty.

In terms Ego-Id (Se) the guilt, as a feeling, is an anxiety of a particular type, felt as a consequence of the conflict between hate and love, implying the ambivalence.

Freud puts him relatively late, in the oedipal phase, when the boy, as a result of the castration anxiety, feels a grade of fantastic hate for his father, but with another segment of affectivity, he loves him; this conflict induces a *feeling of guilt*. By contrast, Donald Winnicott confers him to an early phase, as a prototype of the bounce between love and hate, specific for the period in which the baby makes the first steps.

Introducing, in 1923, the concept of Super-ego, Freud indicated the fact that the Self in its battle with the Id (Se) begins to utilize it in the quality of an allied force which deserves a name. This time too, Winnicott distances himself from Freud, who puts his contemporary Super-ego with the Oedipal complex, then, when the guilt resides in the intention, discovering that we can find it in each baby or child in part, as he is developing starting from the brute fear to the relationship with a venerable person who can understand and forgive.

In order to study the guilt at its origin, the paediatric psychoanalyst is utilizing the theory of Melanie Klein, positioning it in the “depressive position” phase, which follows the “paranoid position” at 6 months old, when the baby perceives the *concerning*.

The latter is referring to the possibly destroying results of the aggressiveness on the mother’s breast, she is being at the same time lover because she provides care.

The maternal figure has to accomplish an important function: that of sustaining the situation of care a sufficiently long period of time- at least some hours after the breast-feeding – in order for the baby to have the comforting certitude of the survival of the object breast-mother and to have enough time to develop the tendency to offer or split.

Especially in this phase, the baby is not capable to tolerate the change of those who are his caregivers or the absence of the mother. The need for occasions in which he makes reparations and restorations, in order for the oral sadism to be accepted by the immature Self is deduced from Melanie Klein’s contributions in this field. Through observing the origins of concern, Donald Winnicott shows that the baby, discovering that the mother survives and accepts the restorative gestures, becomes capable to accept the responsibility for the phantasm of the cruel instinctive impulse, opening the way of pity and concern. Carelessness makes place for the feeling of guilt, the capacity of the individual to tolerate the aggressive elements develops gradually from the primitive tendency towards love. The perception of the difference between fantasy and reality is concomitant with the recognition of the mother’s capacity to survive the pulsing moment and so to be present to receive and understand the real separator gesture.

The revisions establish a benign circle: pulsing experience - Acceptance of the responsibility on which the culpability is based - the elaboration - authentic restorative gesture. If something does not work well, the capacity to feel the guilt is annulled and it is replacement with one of the primitive defensive forms, like the splitting of the objects into good and bad, does not inhibit the pulsing. At the question which is the age at which the culpability appears, the psychoanalyst gives as clue the first year of life, meaning the period in which the baby has a relation of two-bodies with his mother.

At this period of depressive position, in the centre lies the doubt about the result of the battle between the good and the bad or, in psychiatric terms, between the benign and the persecutory elements. The construction of the good and bad in the first year of life depends on the satisfactory or frustrating quality of the functional elements. But the good becomes protected from the bad and a complex model is adopted as a defence system against the chaos from inside and outside. Through these, the psychoanalytical theory offers the possibility of identification of the individual value ideas.

Another concept analyzed by Donald Winnicott is the *capacity to be concerned*. A dynamic positioning finds it situated between fear and guilt.

When it appears, it contains positive connotations, in contrast to the negative ones of guilt, which is an anxiety connected to the ambivalence, implying a degree of integration of the Self which should permit the retention of the image of the good object simultaneously with the idea of its destruction.

The concern, in its positive sense, appears in a period before the Oedipal complex, meaning the relation between three persons. Then, we have to search it in the two bodies period, but not before the mother is being perceived as a whole person, when she is the surface on which the baby stays in a poor balance because of the fact that it is not taken in her arms anymore.

Another condition is that of an independent Self Should have developed from the auxiliary Self of the mother; the first contains a body scheme and a psychosomatic life. With this personal wealth, ambivalence tones, can be bough, which make the appearance of concern possible. Those refinements sculpt two statues, that of the mother-object and of the mother-care. The concern means the protection of the mother-object of the fantasy associated with the bloody pulsing of the Id (Se) containing attack and destruction.

The concern aims at keeping the mother-care, scattering away if sufficient occasions occur to convince that mother will survive.

If not, the concern becomes guilt and the anguish appears.

The mother's presence makes the child more comfortable in his pulsions, making the pulsing life free. The guilt exists only in a potential stage, appearing as depression in the conditions under which the restoration does not take place. From the potential phase, the guilt can come back to what we call concern, a feeling with positive connotations, in which the baby is able to assume the responsibility for his own emotional impulses and for the their resulting acts.

TRANSITIONAL OBJECTS

Once the autonomy of mother's body is gained, the baby starts the scission between external and internal world. The appearance of the latter represents a "lunar" step towards humanization, constituting an oven where the external impact is ripped in answers. At the beginning, external objects are represented by *Me*: the thumb, the little blanket. Then the forms

around become *The other*. In that way external and internal relational spaces are formed, separated by a boundary which is passed by means of transactional objects. The fact that the attachment to a woollen tuft, to a blanket or to a pillow corner takes place with a four to twelve month old infant has convinced Donald Winnicott that the transactional object is oral. The things go forward with the autonomy that affects the omnipotent libido of the clumsy child.

Now, the tendency of handling objects develops in the external space and evolves into the internal space. Actually, the manipulation takes place here, the toys are phantasmagorically invested with the characteristics of real scenarios. The illusion of handling in his imagination saves the child from the disillusion of not being omnipotent.

The transactional phenomenon is the result of a "primary creativity". Once appeared for the first time, it is submitted to a reality test in a second time. Between those two moments the relation with the transactional object is placed, being situated at the midpoint between the "subjective" and the "objective". The objective is a part of the exterior, but the child does not situate it there; it does not come from the interior either, because it is not a hallucination.

Not only do the transactional objects and phenomena serve to the gradual internalization of the exterior world but they also bring to the child a precious gift, namely, a neutral experience field where the scenarios can be proved and played without the fear of punishment or the danger of being contested. Being a part of the illusion field, the transactional space will later become art, religion, imaginative life, scientific creation field.

Donald Winnicott makes a connection between his theory of *self division* in a true one and a false one and Freud's *self division* in a central part which contains the pulse ball (pregenital and genital sexuality) and another one turned to exterior and being in relation to the world.

The baby's *ego* goes forward to a state where the *Id's* demands will be felt like a *Self* part. The satisfaction becomes an *Ego* fortifier forming the pre-requisites to a reflection of the *Self*. Through this phenomenon one may understand the need of the child to be positively reflected by his parents.

The *false Self* systematization can be classified as follows:

a) The *false Self*, pretends to be true and will be the one that the observers tend to perceive as the real person.

The *true Self* is maintained hidden and is looked for if the false Self systematization fails.

b) The *true Self* is potentially recognized and has the permission to live a secret life. At this point, the *false Self* protects the real one from abnormal environment conditions. This is an extension of the psychoanalytical concept that has a symptom value for a sick person.

c) The *false Self* main preoccupation is to look for the conditions which make it possible for the *true Self*'s to appear. If those conditions are not accomplished, a new protection system against the *true Self* must be reorganized, and if a solution can not be found suicidal ideation appears.

d) The false Self is built up based on the identification of the surrounding persons.

e) The health status is established when the *false Self* is built by the systematization of a polite and well-mannered social attitude. In other words, the frequency, the alliance between the intellectual approach and the *false Self* contains a dangerous potential.

Donald Winnicott believes that when a high intellectually powerful person organizes in a *false Self* there is a strong tendency for the mind to become its residence. Thus, the intellectual activity will be dissociated from the psychosomatic existence and will create a Faustian situation of the academician's unhappiness because he feels apocryphal.

The aetiology of *False Self* must be looked for in the first stages of object relation. While the mother held her baby in her arms it manifests by gestures that express spontaneous impulses periodically. The source of those gestures is the *true Self*. The mother can interfere or not with infantile omnipotence which is revealed through gesture or through a sensory-motor group. The *true Self* is strongly bound by the spontaneous gesture and the mother is good enough to favour the child, reinforcing the baby's *weak Self*. In other words, the *true Self* becomes a reality only if the mother manages to meet with the baby's spontaneous gesture or with the sensory hallucination. Then, he begins to believe in an exterior reality that does not contradict his omnipotence.

If the mother's adjusting ability to hallucination and to the spontaneous gestures of her baby is not good enough, he grows up but he lives a false life. His protest against the fact that he is forced to live a false life is manifested by irritability, sucking trouble, sleep trouble and more. In order to be obedient, he gets, a *false Self* which starts working and he builds himself a

set of false relations. With the help of introspection he makes scenarios that seem real; the true ego hides, the spontaneity disappears. Up to a point the *false Self* has a defending the *true Self* role, but if a profound dissociation takes place, the *true self* not only can be exploited and hidden but also annihilated as an expression of mother's behaviour who has been both good and bad in a tormenting and irregular way; not even the imitation is capable to dissipate such an emphasized confusion.

In the earliest phase, the *true Self* is the one that generates individual option and spontaneous gesture.

The latter is the *true self in action* and it is the only one that can confer the feeling of being real. It has its origin in bodily tissues and corporal functions, and is a primary phenomenon that does not depend on the exterior. The external reality tribute is paid off by all of the pieces of *false self formation* and subsidized by that. Conditions are created of forming what Freud called the *living bladder*, with a cortical receptive layer or of a membrane that separates the interior from the exterior. The *true Self* appears like a virtual space as soon as that the most primitive psychic organization form of the individual comes into existence, meaning the totality of living qualities from a sensory-motor point of view. When a strong dissociation between the *authentic and false Self* is produced a dim capacity to create and use symbols can be observed; this situation has important implications in object theory and transactional phenomenon.

Better said, the *false Self* develops when the own *Id* child pulses are disqualified leading, in a first, phase to *irresolute confusion*. For the example: the child is hungry; the mother is busy and she does not want to feed it. She acts as if she denied the baby's appetite or if the child is older she tells him abruptly: no, you are not hungry. The child becomes perplexed in front of the reality of his instinctual drive and ends up renouncing to his authentic options and becoming compliant to the others impulses.

This example is illustrative for understanding the deviated inconsequent direction of the behaviour development.

BIBLIOGRAPHY

1. Brazelton Berry T., Sparrow Josua D: *Puncte de cotitură*, Editura Fundația Generația, 2008
2. Dolto Françoise: *Imaginea inconștientă a corpului*, Editura Trei, 2005
3. Freedman Alfred, Kaplan Harold, Sadock Benjamin: *Comprehensive Textbook of Psychiatry*, Ed. a II-a, Williams and Wilkins Co., 1975
4. Freud Anna: *Normal și patologic la copil*, Editura Fundației Generația, 2002
5. Freud Anna: *The Psycho – Analytical Treatment of Children*, Ed. Imago Publishing Co, LTD London, 1950
6. Fulford K. W. M.: *Moral theory and medical practice*, Cambridge University Press, 1989
7. Kristeva Julia: *Noile maladii ale sufletului*, Editura Trei, 2005
8. Laplanche Jean, Pontalis J.-B: *Vocabularul Psihanalizei*, Editura Humanitas, 1994
9. Roudinesco Elisabeth, Plon Michel: *Dicționar de psihanaliză*, Editura Trei, 2002
10. Vincent Michel: *A îndura adolescența*, Editura Fundația Generația, 2008
11. Winnicott D. W.: *Natura umană*, Editura Trei, 2003
12. Winnicott D. W.: *Procesele de maturizare*, Editura Trei, 2003–2004